

IV etapas. Problemos įveikimas naudojant įvairius pedagoginio poveikio metodus ir būdus, ypač standartinę saviauklos schemą.

V etapas. Katamnezė, t. y. informacijos, kaip ši problema įveikta, rinkimas.

Dėstytojo ar kuratoriaus vaidmuo yra ne tik kaip konsultanto, bet ir kaip studentų veiklos, susijusios su šių problemų įveikimu, organizatoriaus. Tarkim, sprendžiant studentų nepažangumo problemas, kurių priežastis yra nesisteminis darbas, dėstytojai gali organizuoti ne tik pokalbius apie racionalų protinį darbą, bet dažniau konsultuoti ypač tuos asmenis, kurių nervų sistema jautri.

LITERATURA

1. Jovaiša L. Asmenybė ir profesija. - Kaunas, 1981.
2. Osobnostni inventar (Osobnostni dotaznik MID). Sestavila a standardizovala Eva Kudličková; spolupracovali: P. Osecky, V. Smekal, A.S. Kratochvil. - 1969, Psychodiagnostika, n. p. Bratislava. - P. 8.

Irena Tamošaitytė

KAI KURIOS PEDAGOGINĖS KAIRIARANKIŠKUMO PROBLEMOS

Mūsų respublikoje iki šiol nenagrinėta kairiarankių mokymo ir auklėjimo problema. Mokykloje kairiarankius buvo bandoma permokyti neatsižvelgiant į tai, kad jiems gali formuotis nepilnavertiškumo kompleksas, susijęs su viuliniais išgyvenimais ("aš ne toks kaip kiti"). Klasėje toks mokinys jaučiasi "balta varna". Pedagogai turi žinoti, kad kairiarankiškumo slopinimas gali sukelti tokių neigiamų pasekmių, kaip elgesio sutrikimai, neurozės, mikčiojimas, nenoras lankyti mokyklą, mokytis, blogi mokymosi rezultatai, rašymo ir skaitymo sutrikimai ir kt.

L. Členovas (1, p. 26) skiria tokias kairiarankiškumo rūšis:

1. Grynas, genetiškai sąlygotas tipas. Aktyvesnė ne tik kairė ranka, bet ir koja, akis.
2. Kairiarankiškumas, koreguotas ankstyvojoje vaikystėje.

3. Dešiniarankiai, kurie labai ankstyvoje vaikystoje neteko galimybės naudotis dešine ranka.

4. Ambidekstrija - vienodas abiejų rankų gebėjimas atlikti motorinius aktus.

Dažnai bendriausias metodas rankos dominavimui nustatyti yra paties žmogaus atsakymas. Kitas būdas - ištirti, kuria ranka rašoma. Šio metodo trūkumas tas, kad rašymas priklauso nuo daugelio socialinių veiksnių: švietimo sistemos, tėvų reikalavimų ir pan.

Viena iš svarbiausių problemų, su kuria susiduria mokytojai, mokantys kairiarankius rašyti, yra disgrafija (t. y. vaikų mokymosi rašyti sunkumai). Tai būdinga permokytiesiems kairiarankiams: vieni jų rašo aiškiai, bet labai lėtai, kiti - neaiškiai, nešvariai, neįskaitomai. Jie dažnai painioja raides, rašo nelygiomis eilutėmis, gauna veidrodinį vaizdą, t. y. apverčia raides ir pakeičia visos eilutės kryptį.

Buvo atliktas nedidelis tyrimas septyniose Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklose: S. Neries, 15, 16, 22, 23, 35 ir 47. Apklausta 478 pirmų klasių ir 440 antrų klasių mokinių. Pirmose klasėse buvo 37, antrosiose - 32 kairiarankiai. Taigi pirmose klasėse kairiarankiai sudaro 8 %, antrosiose - 7%.

Tyrimui buvo naudotas pokalbis su kairiarankiu mokiniu ir su jo mokytoja. Pokalbio metu buvo išsiaiškinama, kuria ranka kairiarankis mokinys rašo, piešia, dirba.

1 lentelė. Kairiarankių mokymas rašyti

Klasė	Kairiarankių mokinių skaičius	Rašo dešine ranka %	Rašo kaire ranka %
I	37	19	81
II	32	40	60
Iš viso:	69	30	71

Galima daryti išvadą, kad kairiarankis pradeda mokytis rašyti kaire ranka. Tai daugiausia priklauso nuo mokytojo požiūrio. Pokalbio su mokytojaus metu paaiškėjo, kad šiandien dauguma mokytojų pasisako už tai, kad kairiarankiai rašytų kaire ranka. Tačiau pastebimas ir kairiarankių, rašančių dešine

ranka, skaičiaus didėjimas: pirmose klasėse 19%, o antrose klasėse jau 40%. Tai rodo, kad ne visi mokytojai toleruoja kaire ranka rašančių mokinių. Pokalbio metu mokytojai pažymėjo, jog anksčiau buvo griežtai draudžiama leisti rašyti kaire ranka, o šiuo metu rekomenduojama pačiam kairiarankiam mokiniui pasirinkti. Žinoma, svarbų vaidmenį čia vaidina tėvų pozicija. Visi mokytojai pabrėžė, kad būtina parengti specialią rašymo metodiką. Mokytojas mokiniui čia nedaug gali padėti, rašymo mokymas paliekamas savielgai. Sunkumų kyla ir per darbų pamokas. Kai kurių veiksmų darbėlių mokytojas negali pademonstruoti kaire ranka, o kartu ir išmokyti jų kairiarankius mokinius.

Pokalbio su mokytojais metu buvo bandyta išsiaiškinti, koks kairiarankių mokymosi pažangumas. Kairiarankių mokymosi rodikliai yra tokie: 19% pirmų klasių ir 37% antrų klasių mokinių mokosi labai gerai, 51% pirmų klasių ir 43% antrų klasių mokinių mokosi gerai. Patenkinamai besimokančių (pirmose klasėse - 30%, antrose - 18%) skaičius yra palyginti nedidelis. Tai rodo, kad kairiarankiškumas mokymosi rezultatams įtakos nedaro.

Daug diskutuojama dėl rankiškumo prigimties. Vienų autorių nuomone, ji yra genetinė. Apskačiuota tikimybė, kad dviem dešiniarankiams tėvams gims kairiarankis vaikas, yra lygi 0,02; kai vienas tėvų kairiarankis - 0,17; kai abu kairiarankiai - 0,46 (2, p. 49).

Mūsų tyrimo metu apklausos būdu buvo bandyta išsiaiškinti genetinę kairiarankiškumo prigimtį. Patys mokiniai informavo apie jų šeimos kairiarankius. Tačiau ši informacija nėra labai patikima, nes šešiamečiai ar septynmečiai vaikai negali objektyviai atsakyti į šį klausimą.

2 lentelė. Kairiarankiškumo paveldėjimas

Klasė	Kairiarankių mokinių skaičius	Kiti kairiarankiai šeimos nariai (%)			
		Tėvas	Motina	Seneliai	Kiti vaikai
I	37	8	8	-	-
II	32	6	6	3	8
Is viso:	69	7	7	1	8

Gauti rezultatai rodo, kad labai mažas procentas kairiarankių (tik 8% antrų klasių mokinių) turi kairiarankių giminaičių. Po 8% pirmų klasių ir 6% antrų klasių mokinių teigė, kad vienas iš tėvų yra kairiarankis.

Šis tyrimas parodė, kad reikia kuo skubiau ir išsamiau nagrinėti kairiarankių mokinių mokymo ir auklėjimo problemą. Mokytojai laukia pagalbos.

LITERATŪRA

1. БНЭ. - М., 1960. - Т. 15. - С. 26.
2. Спрингер С., Дейч Г. Левый мозг, правый мозг. - М., Мир, 1982. - С. 49.
3. М. Sovak. Pädagogische Probleme der Lateralität. - Berlin: BEB Verlag Volk und Gesundheit, 1968. - S. 140-148.

D I D A K T I K O S T Y R I M A I

Magdalena Karčiauskienė

S. ŠALKAUSKIO DIDAKTINĖS PAŽIŪROS

Bendrosios pedagogikos paskaitose pedagogikos kursą S. Šalkauskis skirsto į tris dalis: bendrąją pedagogiką, didaktiką ir derinimo mokslą. Šalia šių trijų pagrindinių pedagogikos dalių, dar skiriamos trys smulkesnės, būtent: fizinio lavinimo mokslas, estetiško ir religinio pedagogika.

Didaktinės S. Šalkauskio pažiūros nuosekliausiai ir plačiausiai išdėstomos 1936 metų žurnale "Lietuvos mokykla". Didaktika čia nusakoma, kaip lavinimo (protinimo) mokslas, apimtas mokytojo ir mokinių veiklą, kurioje mokytojas - tarpininkas tarp mokomojo dalyko ir mokinio.

Didaktika, kaip bendrosios pedagogikos dalis, skirstoma į du skyrius: bendrąją ir specialiąją. Bendroji didaktika sprendžia kertines teorines problemas, specialioji - praktinio, taikomojo pobūdžio klausimus. S. Šalkauskis nagrinėja tik bendrąją didaktiką - teorines protinio lavinimo problemas. Greta mokymo turinio, gero mokomosios medžiagos pateikimo, ypač pabrėžiamas mokymo proceso poveikis mokiniams. S. Šalkauskis nurodo, kad